

। अथापस्तंबोक्तश्राद्धसंकल्पप्रारंभः ।

11

॥ श्राद्ध०

ॐ अग्नये स्वाहा ॥ अग्नये इदं ॥ ॐ सोमाय स्वाहा ॥ सोमायेदं ।
माय स्वाहा ॥ ध्रुवाय भूमायेदं ॥ ॐ ध्रुवक्षितये स्वाहा ॥ ध्रुवक्षि
अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥ अग्नये स्विष्टकृत इदं ॥ परिषिच्य ॥
ॐ भुवः स्वाहा ॥ वायवे इदं ॥ ॐ सुवः स्वाहा । सूर्यायेदं
नुमते न्वमं स्थाः ॥ सरस्वते न्वमं स्थाः ॥ देवसवितः प्रासावीः ॥ ॐ अ
श्वदेवाख्येन कर्मणा भगवान्परमेश्वरः प्रीयतां नमः ॥ इति सपत्नीकपुरुष
पातकश्चाग्निमिदं ॥ आचम्य प्राणानां ॥ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रति सां
रुदक् स्थाः इति पूर्ववत् । भूर्भुवः सुवरोमित्यग्निं प्रतिष्ठाप्य ० अग्निमिधा ।
हेतुमन्यस्वेति परिषिच्य । परिस्तीर्य । चत्वारिंशंगेति ध्यात्वा ॥ अयाश्चे
च्य । ॐ अग्ने त्वन्नो ० स्मात् । अनेन अग्नौ करणार्थं अग्निसिद्धेन भगवान्परमेश्वरः

॥ २ ॥

पान्परमे

श्वरः प्रीयतां नमः ॥ पडाहुतिवैश्वदेवं कुर्यात् ॥ * एवं विधुर्दूरभार्याप्रवासी स्नातकब्रम्हचारीण इति ॥ ॥ ॥
 आचम्य । पवित्रपाणिः प्राणानाचम्य । पवित्रं वतः परिवाचमासते पितृषां प्रतनो अभिरक्षति त्रितं । महः समुद्रं वरुणः स्तिरोदधे धीरा इच्छेत् कुर्ध्वरुणे वारभं ।
 ॥ पवित्रे धृत्वा । तिथिर्विष्णुस्तथावारो नक्षत्रं विष्णुरेव च ॥ योगश्च करणं चैव सर्वविष्णुमयं जगत् ॥ विष्णुर्विष्णुर्विष्णुः ॥ श्रीमद्भगवतो म० पुण्यति
 थौ पुरुरवार्द्रवसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां ॥ प्राचीना विती ॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां—(अमुकगोत्राणां अमुकशर्मणां विसुरुद्रादित्यस्वरूपा
 णां) । प्रतिसांवत्सरिकश्राद्धादौ देहेन्द्रियआत्मद्रव्यस्थलगृहभांडभाजनशुद्ध्यर्थं प्रायाश्चित्तसूक्तजाप्यमंत्रपठनमहं करिष्ये । कुरुष्व । सव्यं ॥ यवोदक
 तिलोदकं च करिष्ये ॥ इमं मे गंगेयमुने० मया—(ताम्रपात्रे उदकां निक्षिप्य) ॥ गंधद्वारादुरा० श्रियं—(इति गंध) ॥ यत्रोसिधान्यं राजो वा वारुणो मधुसंयु
 तः । निर्गोदः सर्वपापानां पवित्रं मृषिभिः स्मृतं—(इति यवान्) ॥ ति शोसे सोमं देवत्योगो सवो देवनिर्मितः । प्रतनवाद्भिः प्रतनस्वधएहि । तिलान् । कांडा
 त्कांडात्प्ररोहेती परुषः परुषः परि ॥ एवानोदूर्वे प्रतनुसहस्रेण गतेन च—(इति कूर्चं निक्षिप्य) ॥ याः फलिनीया अफला अपुष्पायाश्च पुष्पिणीः ॥ बृह
 स्पतिप्रसूतास्तानां मुंचंस्त्वहंसः—(पूगीफलं) ॥ अग्नेरेतः श्रद्धं हिरण्यमभ्यः संभूतममृतं प्रजासु ॥ तत्संभरं भुतं ततो निधायाति प्रयच्छंदुरिति तरेयं ॥

टीपः—बृहन्नारदीये—स्नातकाविधुरावास्युयादिवाब्रह्मचारीणः ॥ अग्नौ करणहोमं तु कुर्युस्ते लौकिकेन लः ॥ तैत्तिरीयै ब्रह्मचारी स्नातकाविधुरलौकिका
 मावेव अयाश्च मंत्रेणेति सिद्धि कृत्वा होमः । कार्यः संस्काररत्नमाला । १ कूर्चप्रमाणः—दर्शे पंचाद्विके सप्तमहालयनवस्तथा ॥ कूर्चं तु त्रिविधं ज्ञेयं शेषं षट्पौरुषं
 विदुः ॥

बृहस्पतेजुषस्वनोद्व्यानिविश्वदेव्य । रास्वरत्नानिद्राशुभे (इतिहिरण्यं) । यवतिलपात्रयोः अयंगंधः इमाने पुष्पाणि तुलसादिलसाहितानि दर्भपत्राणि ।
 कृष्णदिर्जुहुयाद्योपृत्यमन्येत यथास्तेनो यथाभ्रूणहैव भेषभवातियो यो नैरेतः संचितियदंवाचीनमेनोभ्रूणहत्यायास्तस्मान्मुच्यते यावदेनो दीक्षा मुपैति
 दीक्षित एतैः संततिजुहोति संवत्सरे दीक्षितो भवाति संवत्सरा देवात्मानं पुनर्तिमा संदीक्षितो भवातियो मासः संवत्सरा देवात्मानं पुनर्ति चतुर्विंश
 तिरात्री दीक्षितो भवाति चतुर्विंशतिर्यमासाः संवत्सरा देवात्मानं पुनर्ति द्वादशरात्री दीक्षितो भवाति द्वादशमासाः संवत्सरा देवात्मानं
 पुनर्ति षड्रात्री दीक्षितो भवाति षड्वाक्रतवः संवत्सरा देवात्मानं पुनर्ति सौरात्री दीक्षितो भवाति त्रिपदा गायत्री गायत्रिया एवात्मानं पुनर्ति नमा
 समं श्रीयात्रास्त्रियमुपैयात्रोपयीसीत जुगुप्सेता नृतामयो ब्राह्मणस्य व्रतं यथा गुराज न्यस्यामिक्षा वैश्यस्याथ सौम्येप्यध्वरपतद्रतं ब्रूयाद्यदि मन्येतो पदस्या
 मीत्योदनं धानाः सक्तूनघृतमित्यनुव्रतयेदात्मनो नुपदासाय ॥ तिलोदकयवोदकेन वार्जनं कुर्यात् ॥ शुचीवोद्व्यामंस्तुः शुचीनां शुचिं हिनोम्य
 ध्वरं शुचिभ्यः ॥ ऋतेन सत्यं वृतं सारं आयुः न लुचिं जन्मानः शुचयः पावकाः ॥ अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः ॥ शुचीरोचत आहु
 तः ॥ उप्रे शुचयस्तं शुक्राभ्राजं रिते ॥ तत्र ज्योतींश्चर्चयः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥ येन देवाः पवित्रेण ॥ आत्मानं पुनर्ते सदा ॥
 तेन सह सवारेण ॥ पावमान्यः पुनंतुमा ॥ प्राजापत्यं पवित्रं ॥ शतोचां महिरण्यं ॥ तेन ब्रह्मविदो वयं ॥ पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥ इंद्रः
 सुनीती सुहमा पुनातु ॥ सोमस्वस्त्यावरुणः सुमीच्या ॥ यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातुमा ॥ जातवेदामोर्जयं त्यापुनातु ॥ अपवित्रः पवित्रो
 वा सर्वावस्थांगतोपि वा ॥ यस्मरेत्पुंडरीकाक्षं स वा ह्यभ्यंतरः शुचिः ॥ सर्वाणि स्थलानि शुचयो भवंतु—(संतु शुचीनि०) ॥ तिलदर्भहिरण्यं
 गृहीत्वा—(विप्रान्त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य) ॥ समस्तसंपत् समवाप्तिहेतवः समुत्थिता पत्कुलधूमकेतवः ॥ अपारसंसारसमुद्रसेतवः पुनंतुमा ब्राह्मण

पादपांसवः ॥ आपद्धनध्वांतसहस्रभानवःसमीहितार्थपिणकामेधनवः ॥ समस्ततीर्थीबुपवित्रमूर्तयोरसंतुमांब्राह्मणपादपांसवः ॥ विप्रौघः
 दर्शनात्क्षेप्रंक्षीयंतपापराशयः ॥ वंदनान्मंगलावाप्तिरर्चनादच्युतंपदं ॥ अधिव्याधिहरं नृणांमृत्युदारिद्र्यनाशनं ॥ श्रीपुष्टिकीर्तिद्वंद्वे
 विप्रश्रीपादपंकजं ॥ यावतीवैदेवतास्ताःसर्वावेदविदिब्राह्मणेवंसंतितस्माद्ब्राह्मणेभ्योवेदविभ्योदिवेदिवेनमस्कुर्वन्नाल्लोलंकीर्तयेद्वेताएवदेवता
 प्रीणाति ॥ द्वौनमस्कारौकृत्वा ॥ नमोदेवेभ्यः ॥ अपसव्यं ॥ स्वधापितृभ्यः ॥ पितृपितामहप्रपितामहानांअमुकगोत्राणांअ०
 श० ॥ पितुःप्रतिसांवत्सरिकश्राद्धकर्तुममाधिकारसंपदस्त्वितिभवंतोब्रुवंतु—(अस्तुश्राद्धादिकारसंपत्) ॥ कालस्यमुख्यकालो
 स्त्वितिभवंतोब्रुवंतु—(कालस्यमुख्यकालोस्तु०) ॥ ॥ ॥ पाकदीनांपवित्रतास्त्वितिभवंतोब्रुवंतु—(पाकादीनांपवित्रतास्तु०)
 सर्वपाकाःशुचयोभवंतु ॥ सव्यं । प्राणानायम्य ॥ पुरुर्वार्द्रवसंज्ञकानांविश्वेषांदेवानां ॥ अपसव्यं ॥ पितुःप्रतिसांवत्सरिकश्राद्धेपितृपिता
 महप्रपितामहानां ॥ गो० श० वसुरुद्रा० ॥ प्रतिसांवत्सरिकश्राद्धसद्वैवंसिद्धिसाग्रीकरणंयवगेनविधिनापुष्पदनुजोयासयःकरिष्ये—(कुरुष्व) ।
 सव्यंब्राह्मणवरणंक० । कुरु० । पुरुर्वार्द्रवसंज्ञकानांविश्वेषांदेवानांस्थानेत्वयाक्षणःकरणीयः । (सुकरणीयः) । एवंद्वितीयदेवार्थेक्षणःकरणीयः ।
 (सुकर०) ॥ अपसव्यं ॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां ॥ गो० श० वसुरु०स्थानेत्वयाक्षणःकरणीयः—(सुकरणीयः) । (पित्रर्थेत्वया
 क्षणःकरणीयःपितामहस्यत्वया०प्रपितामहस्य०) ॥ सव्यं ॥ अक्रोधनैःशौचपरैःसततंसत्यवादिभिःभवितव्यंभवद्भिश्चमयाचअस्मत्पि
 तुःप्रतिसांवत्सरिकश्राद्धकारणात् ॥ (श्राद्धकर्माणि) ॥ * देवपार्थस्थानेचतुरस्त्रमंडलंकृत्वा ॥ अयंगंधः । यवाक्षतकुशाः ॥ पुरुर्वार्द्रवसंज्ञं

काविश्वेदेवाः आगतसुस्वागतं ॥ पुरु० देवाः इदं वः पाद्यं ब्रह्मणे भूर्भुवः सुवः इदं वः पाद्यं (सुपाद्यं) ॥ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये ॥
 शंयोरभिस्त्वन्तुनः ॥ शुक्रमसिज्योतिरपितेजोसिदेवो वः प्राचेतोतु नृत्वा छेद्रेण पवित्रैः गमसोः पूर्वैश्चरिभिः ॥ चरणं पवित्रं विततं पुराणं येन
 पूतस्तरति दुष्कृतानि ॥ तेन पवित्रेण शुद्धं न पूता अतिपाप्मानमरातिरता ॥ नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय
 गोविंदाय नमोनमः ॥ वंदनान्मंगलावाप्तिः ॥ अपसव्यं ॥ पितृपाद्यं स्थानेन वर्तुलमंडलं कृत्वा ॥ अयं गंधः अयं तिलकुशाः अस्मत्पितृपि० महाः ॥
 आगतं—(सुस्वागतं) ॥ गोत्राः पितृपितामहप्रपितामहाः । भूर्भुवः स्वधा इदं वः पाद्यं ३ ॥ सव्येन सुपाद्यं ॥ शन्नो देवी० ॥ अप० ॥ शुक्रमसि
 ज्यो० ॥ सव्यं ॥ चरणं पवि० ॥ वंदनान्मंगलावाप्तिः ॥ हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य ॥ ब्राम्हणैः सह आचम्य ॥ पुरुर्वार्द्रवसंज्ञकाविश्वेदेवा
 भूर्भुवः सुवः स्तां अयं वो विष्टरः ॥ अत्रोपविशन्तु भवन्तः—(अत्रोपविशामः) ॥ अपस० ॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाः भूर्भुवः स्वधा स्तां अ
 मीतो विष्टरः ॥ अत्रोपविशन्तु भवन्तः—(अत्रोपविशामः) ॥ विष्टरान्ते पवित्रत्यागः ॥ आचम्य ॥ पवित्रे वृत्त्वा ॥ पवित्रं वतः प० ॥
 अद्य पूर्वोच्च० तियौ ॥ प्राचीनविती अस्मत्पितुः प्रतिसांवत्सरिक अपक्रान्तिश्राद्धकर्म करिष्ये—कु० ॥ चतुर्दिक्षु यत्रोदकं प्रोक्षेत् ॥ अहं हता असु
 रारक्षाः सिपिशाचा ये क्षयंति पृथिवीमनु ॥ अन्यत्रैतौ गच्छंति यत्रैतौ पातमनः ॥ अप० । दक्षिणतः । चतुर्दिक्षु तिलान्विकीर्य ॥ वातिलोदकं प्रोक्ष्य ।
 उदीरितामवरुत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ॥ असुं यद्वै युरवृक्षां क्रतुज्ञास्ते नो वन्तु पितरो हवैवु ॥ सव्यं ॥ गायत्रीमंत्रेण पाकप्रोक्षणं ॥

टीपः—१ वितस्तिमात्रं पितृणां दक्षिणे वर्तुलं भवेत् ॥ २ बहिरंगणे अष्टं कृत्वा तत्र ब्राह्मणानां पादप्रक्षालनं—विश्वप्रकाशः

SGDF

Sri Gargeshwari Foundation

यद्देवादेवहेलं देवांसश्चकृमावयं ॥ आदित्यास्तस्मान्मा मुंचतर्तस्यर्तेनमामित ॥ देवाजीवनकाम्यायद्वाचानृतमूदिम ॥ तस्मान्नइह
 मुंचतावेवै देवासः सजापसः ॥ ऋतेनद्यावापृथिवी ऋतेनत्वत्सरस्वति ॥ कृतापाहो नसोयत्किंचानृतमूदिम ॥ पाकादिनां पवित्रतास्तु ॥
 सर्वपाकाः शुचयो भवन्तु ॥ श्राद्धार्थाः संपादितपदार्थाः देशतः कालतश्च श्राद्धे हविर्योग्या भवन्तु ॥ अप० श्राद्धकाले गन्धं ध्यात्वा ध्यात्वा देवंगदाधरं ॥
 वस्वादींश्च पितृन् ध्यात्वा ततः श्राद्धं प्रवर्तते प्रवर्तय ॥ सव्यं ॥ देवताभ्यः ॥ अप० ॥ पितृभ्यश्च नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमो नित्यमे
 व नमो नमः ॥ सव्यं ॥ पुरुरवा० ब्रह्मणे भूर्भुवः सुवः इदमासनं ॥ स्वासनं ॥ आस्यतां धर्मोऽसि आपः ॥ दैवेक्षणः क्रियतां ॥ ॐ तथा ॥ प्राप्नो
 तु भवा प्राप्नुवानि ॥ भूमिं प्रोक्ष्य ॥ दर्भावास्तीर्य ॥ पात्राद्वयं पुञ्जं निधाय ॥ प्रोक्ष्य ॥ उत्ताने प्रोक्ष्य ॥ यवान्विकीर्य दर्भातर्हि तेष्व
 प आसिष्य ॥ तूष्णीं उदकमापूर्य ॥ शन्नो देवीत्यभिर्मन्त्र्य ॥ शन्नो देवो० ॥ यवोऽसिधान्य० ॥ अर्घ्यपात्रयोः अयंगंधः । इमानिव पुष्पाणि
 तुलसादिलानि ॥ विश्वेभ्यो देवेभ्यो वो जुष्टं षण्णहामि २ इति मंत्रेणाव्यपात्रयोः कुशं भ्रामयित्वानिरस्य ॥ देवपात्रे संपन्ने सु संपन्ने स्वाहा अर्घ्यः सं
 त्वर्घ्यो ॥ पुरुरवाद्रवसंज्ञका विश्वान् देवान् भवत्स्वावाहायैष्ये—(आवाहय) ॥ विश्वे देवास आगतं शृणुताम इमं हवं ॥ एदं बर्हिर्निषीद
 त ॥ विश्वे देवाः शृणुते मंहवं मे ये अंतरिक्षे य उपव्यविष्ट ॥ ये अग्निजिह्वा उत वायजत्रा आसद्यास्मिन् बर्हिषि मादयन्वं ॥ आगच्छतु महाभागा वि
 श्वे देवामहाबलाः ॥ ये अत्र विहिता श्राद्धे सावधाना भवन्तु ते—(सावधानोऽस्तु) ॥ यादिव्या आपः पर्यसा संवभूवुर्या अंतरिक्ष उत पार्थिवीर्याः
 हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान् आपः शस्यो नासु हवा भवन्तु ॥ पुरुरवाद्रवसंज्ञका विश्वे देवाः इदं वो अर्घ्य—(अस्त्वर्घ्य) ॥ पात्रे स्थानेऽस्था ॥ ततः शुद्धोदकं ।
 अर्चतु प्रार्चतु प्रियं मेधासो अर्चता ॥ अर्चतु पुत्रका उत पुरनं धृष्णवर्चत ॥ पुरुरवा० यथा भागशः अमो वोगंधाः—(सुगंधाः) ॥ स्वाहानमो नमः ॥

आर्यनेतेपरायणेदूवीरोहंतुपुष्पिणीः । हृदाश्चपुंडरीकाणिसमुद्रस्यंगृहाइमे । माल्यार्थेइमानिवःपुष्पाणि-सुपुष्पाणि । स्वाहानमोनमम ॥ धूरसि
 धूर्वधूर्वतंधूर्वतयोस्मान्धूर्वतितंधूर्वयययधूर्वामः ॥ उदकेनैवसांकल्पितंवोधूपः-(सुधूपः) ॥ उदीप्यस्वजातवेदोपुष्टानिर्कृतिमम ॥ पशूश्चमद्यमावह
 जीवेनंचदिशौदिश ॥ ज्वालाभिधेगृहास्थितंवोज्योतिः-(सुज्योति) ॥ अनुलेपनार्थेगोपीचंदनं-(सुचंदनं) ॥ धारणार्थेयज्ञोपवीतं-(सूप
 वीतं) ॥ फलार्थेपूगफलं-(सुफलं) ॥ आच्छादनार्थेकिचिद्विरण्यं ॥ पवित्रार्थेइमौकुशौ-(अस्तुपवित्रं) ॥ युवांसुवासाःपरिवीतआ
 गात्सउश्रेयान्भवातिजायमानः ॥ तंधीरांसःकृवयउन्नयंतिसवाधियोमनसादेवयंतः ॥ देवेभ्यःएतानिगंधपुष्पधूपदपिआच्छादनांताःपंचोपचाराः
 सर्वेसंपूर्णाभवंतु ॥ अर्चनविधौष्वर्चितमस्तु ॥ युष्मदनुज्ञेयादेवाद्यर्चनंसंपूर्णं ॥ अपसव्यं ॥ पित्राद्यर्चनंकरिष्ये-(कुरुष्व) ॥ पितृपि
 तामहप्रपितामहानांगोत्रां०श०वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां ॥ ब्रह्मणेभूर्भुवःस्वधाइदमासनं-(स्वासनं) ॥ आस्पतांधर्मोसिअपः ॥ प्रतिसां
 वत्सरिकश्राद्धेपित्र्येक्षणःक्रीयतां ॥ ओंतथा ॥ प्राप्नोतुभवान्-प्राप्नवानि ॥ भूमिप्रोक्ष्य ॥ दक्षिणाग्रांदर्भानास्तीर्य ॥ तत्र
 पात्रत्रयंयुञ्जन्निधाय ॥ गायत्र्याप्रोक्ष्य ॥ उधृत्य ॥ उत्तानेप्रोक्ष्य ॥ दक्षिणाग्रान्दर्भान्निधाय ॥ उदकंपूरयित्वा ॥ शन्नोदेवी
 त्यभिषंज्य ॥ शन्नोदेवी० ॥ तिलोसिसोमं०एहि । अस्मत्पितरंअमुकगोत्रंअ०शर्माणंवसुरुपंइमान् लोकान्प्रीणयाहिनस्वधानमः । एवं ।
 पितामहं० ॥ प्रपितामहं०-(प्रतिमंत्रंप्रतिपात्रेतिलान्निक्षिप्य) ॥ अर्घ्यपात्रेषुअयंगंधःइमानिपुष्पाणितुलसीदलानी ॥ सर्वेउपचाराःतिलैः
 संपूर्णाःसंतु ॥ पितृपात्रेतेवोजुष्टंगृहामिपितामहपात्रे०प्रपितामहपात्रेतेवो०अर्घ्यपात्रेषुदर्भंभ्रामइत्वा ॥ अर्घ्यपात्राणिपन्नानिसुसंपन्ना
 नि ॥ स्वधार्घ्यःसंवर्घ्यः ॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहान्अमुकगोत्रान्अमुकशर्मणःवसु०पान् ॥ भवत्सुआवाहायिष्ये-आवाहया ॥

उ॒शंत॑स्त्वाहवामह॒उशंतः॑समि॒धीमहि ॥ उ॒शंनु॑शतआ॒वंह॑पितृ॒हवि॑षेअ॒त्तवे ॥ आ॒र्यै॒तुनः॑पि॒तरः॑सो॒म्यासो॑मि॒ष्वत्ता॒पृथि॑भिर्दे॒वयानैः ॥ अ॒स्मि
 न॒यज्ञे॑स्व॒ध्याम॑दं॒त्वधि॑ब्रुव॒ंतुते॑अ॒व॒त्स्मान्- (ह॒स्तोति॑लान्गृही॒त्वाप्र॑तिवि॒प्रमा॑वाह) ॥ सा॒वधाना॑भ॒व॒ंतुते॑- (सा॒वधानो॑स्तु) ॥ यादि॒व्याआ॑पःप॒थं
 सा॒०भ॑व॒ंतु ॥ अ॒स्मत्पि॑तःगो॒त्रश॑र्मन्वसु॒रूप॑इ॒दंते॑र्घ्य- (अ॒स्वर्घ्यः) ॥ ए॒वंपि॑तामह॒०गो॒०श॒०रु॒०इ॒दंते॑र्घ्यप्र॒पिता॑महः॒०गो॒०श॒०आ॒०इ॒दंते॑र्घ्य-ततः
 शु॒द्धोद॑कं ॥ अ॒र्च॑त॒प्राचै॑त् ॥ गंध॑द्वारां॒० ॥ पि॒तृपि॑तामहप्र॒पिता॑महाःयथाभागशःअ॒र्माते॑गंधाः- (सु॒गंधाः) आ॒र्यने॑ते॒० ॥ मा॒ल्याथे॑इ॒मानि
 व॒पुष्पा॑णि- (सु॒पुष्पा॑णि) ॥ धू॒र॑सि॒धूर्व॒॑०धूपः॑- (सु॒धूपः) ॥ उ॒द्दी॒प्यि॒स्वजा॑त॒० ॥ सूर्य॑स्थि॒तं॒वोज्यो॑तिः- (सु॒ज्योतिः) ॥ अ॒नुले॑प
 ना॒र्थेगो॑पीचंदनं- (सु॒चंदनं) ॥ धा॒रणो॑र्थयज्ञोपवीतं- (सू॒पवी॑तं) ॥ फ॒ला॒र्थेपू॑गफलं- (सु॒फलं) ॥ आ॒च्छाद॑ना॒र्थेकिंचि॑द्विरण्यं ॥ प॒वित्रा
 र्थे॒इमे॑कुशाः- (अ॒स्तुप॒वित्रां) ॥ इ॒दंपि॑तृ॒भ्योन॑मो॒अस्त्व॑द्ययेपूर्वा॒सोय॑उप॒रास॑ईयुः ॥ ये॒पा॒र्थि॒वेर॑ज॒स्थानि॑ष॒त्ताये॑वा॒नून॑ सु॒वृज॑नासुवि॒क्षु ॥ पि॒तृ
 पि॑तामहप्र॒पिता॑महाःए॒तेअ॒त्रगंध॑पुष्पधूपदी॒पआ॒च्छाद॑नांताःपंचो॒पचा॑राःसर्वे॒संपूर्णा॑भ॒व॒ंतु ॥ अ॒र्चन॑विधे॒ष्वर्चि॑तमस्तु । युष्म॒दनु॑ज्ञेयापि॒त्राद्य॑र्चनं॒संपूर्णं ॥
 स॒व्यं ॥ विष्णो॑स्मरणपर्वकंमंड॒लादि॑पात्रासादनंकरिष्ये- (कु॒रुष्व) ॥ दे॒वस्थाने॑चतुर॒स्त्रमंड॑लंकृ॒त्वा ॥ अ॒प॒स॒व्यं ॥ पि॒तृपा॑त्रा॒स्थाने॑वर्तुलमंड
 लंकृ॒त्वा ॥ भो॒जन॑पात्राणिस्थापयेत् ॥ अ॒द्य॒०पु॒ण्यति॑थौअ॒स्मत्पि॑तुःप्र॒तिसा॑वत्स॒रिक्श्राद्धे॑भ॒वदनु॑ज्ञयाअ॒ग्राव॑ग्नौकर॒णंकरि॑ष्ये- (क्री॒यतां) ॥ अ
 ग्नौकर॑णार्थपात्रस्थमन्नमा॒दाय ॥ गाय॑त्र्याप्रोक्ष्य ॥ अ॒भिधा॑र्य ॥ अन्नंचतुर्भा॒गंकृ॒त्वा ॥ ई॒शान्य॑भागेअ॒भिधा॑र्य ॥ तू॒ष्णींअ॒ग्निप॑रि॒षिच्य ॥
 अ॒ग्रेश्व॑रुर्दि॒क्षुदर्भा॑न्प॒रिस्ती॑र्य ॥ उ॒पवी॑ती ॥ सो॒माय॑पी॒तृपी॑तायस्व॒धानमः॑स्वाहा ॥ अ॒प॒० ॥ सो॒माय॑पि॒तृपी॑तायेदं॒० ॥ उ॒प॒० ॥ अ॒ग्नये॑क
 व॒यवा॑हनायस्व॒धानमः॑स्वाहाअ॒प॒० ॥ अ॒ग्नये॑कव॒यवा॑हनायेदं॒० ॥ तू॒ष्णींअ॒प्रदा॑क्षिणं॒प॒रिषि॑च्य ॥ पि॒तृपा॑त्रेअ॒भिधा॑र्य ॥ स्व॒र्धेय॑अ॒स्तुस्व॒धा ॥

इत्यन्नं दधात्—(द्विवारं) ॥ आस्वधेत्याश्रावयति ॥ अस्तुस्वधेतिप्रत्याश्रावयति ॥ स्वधानमइतिवषट्करोतिस्वधाकारोहिपितृणां ॥ सव्यं ॥
 मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमुताय जातमग्निं ॥ कविः संप्राजमतिथिं जनानामासन्नापात्रं जनयंत देवाः ॥ इति यंत्रेण देवशास्त्रे अभिघार्य ॥
 आमासुपक्रमैर्य आसूर्यं रोहयो दिवि ॥ घर्मनसामंतपतासुवृत्तिभिर्जुष्टुर्गिर्वैणसे गिरः ॥ सोमो धेनुः सोमो अर्वतमाशुः सोमो वीरं कर्मण्यं ददातु ॥
 सादन्धं विदुष्यः सभेयां पितुः श्रवणं यो ददाशदस्मै । पितृपात्रे अभिघार्य । देवपूर्वकमन्नादिपरिवेष्य । अब्रह्मन्ब्राह्मणो
 ब्रह्मवर्चसी जायतामास्मिन् ष्टैराजन्यं इषव्यः शूरो महारथो जायतां दोग्ध्रीं धेनुर्वोढान् इवानाशुः सात्पिः पुरंधिर्योषां जिष्णू रथेष्ठाः सभेयो युवा स्य यजमान
 स्य वीरो जायतां निकामेनैकामेनः पर्जन्यो वर्षतु फलिन्यो न ओषधयः पच्यंतां शोगक्षेमो नः कल्पतां । आब्रह्मन्ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायतामित्याह । ब्राह्म
 ण एव ब्रह्मवसं दधाति ॥ तस्मात्पु राराजन्त्यं इषव्यः शूरो महारथो जायतामित्याह ॥ राजन्त्यं एव शौर्यं
 हिमानं दधाति ॥ तस्मात्पु राराजन्त्यं इषव्यः शूरो महारथो जायत ॥ दोग्ध्रीं धेनुरित्याह ॥ धेनवामेव पयो दधाति ॥ तस्मात्पु रादोग्ध्रीं धेनुरं जायत ॥
 वोढान् इवानित्याह ॥ अन्नदुह्येव वीर्यं दधाति ॥ तस्मात्पु रावोढान् इवानं जायत ॥ आशुः सात्पिरित्याह ॥ अश्वेन एव जवं दधाति ॥ तस्मात्पु राशुर
 श्वो जायत ॥ पुरंधिर्योषेत्याह ॥ योषित्येव रूपं दधाति ॥ तस्मात्स्त्रीयुवतिः प्रियाभावुका ॥ जिष्णू रथेष्ठा इत्याह ॥ आहवैतत्रा जिष्णु
 रथेष्ठा जायते ॥ यत्रैतेन यज्ञेन यजते ॥ सभेयो युवेत्याह ॥ यो वै पूर्ववत्सी ॥ ससभेयो युवा ॥ तस्माद्युवा पुमं न्प्रियोभावुकः ॥ आस्य
 यजमानस्य वीरो जायतामित्याह ॥ आहवैतत्र यजमानस्य वीरो जायते ॥ यत्रैतेन यज्ञे ॥ निकामेनैकामेनः पर्जन्यो वर्षति ॥ निकामेनैका
 मेहवैतत्र पर्जन्यो वर्षति ॥ यत्रैतेन यज्ञे ॥ फलिन्यो न ओषधयः पच्यंतामित्याह ॥ फलिन्यो हवैतत्रौषधयः पच्यंते ॥ यत्रैतेन यज्ञे ॥

योगक्षेमोऽनेन कल्पतामित्याह ॥ कल्पते ह वै तत्र प्रजाभ्यो गक्षेमः ॥ यत्रैते न यज्ञे न यजंते ॥ नमः ककुभाय निषंगिणे स्तेनानां पतये नमः ॥ नमो नि
 षंगिण्डुधिमते तस्कराणां पतये नमः ॥ नमो निषंगिणे चेषु धिमते च ॥ ये तीर्थाणि प्रचरन्ति सुकावन्तो निषंगिणः ॥ तेषां सहस्रयोजने बधन्वा
 नितन्मसि ॥ सङ्घुहस्तैः सनिषंगिभिर्वशीसं स्रष्टासयुधैर्द्रोणेन ॥ सस्मृष्टजित्सोमपावाहुश्वधूर्ध्वध्वान्वाप्रतिहिताभिरस्ता १ इत्यन्नसूक्तं ॥
 गायत्रीमंत्रेण पात्रस्थमन्नं प्रोक्ष्य ॥ सत्यं त्वर्तेन परिषिचामि ॥ देवपात्रे यवोदकेन प्रदक्षिणं परिषिच्य ॥ पृथ्वीतेपात्रं धौरपिधानं ब्राह्मणस्त्वा
 मुखे अमृतं मृतं जुहोमि स्वाहा ब्राह्मणानां त्वाविद्यावतां प्राणापानयोर्जुहोम्यक्षितमसि मेषां क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिलोके ॥ इदं विष्णुर्वि० सुरे ॥ स्वाहा
 श्रीविष्णो हव्यं रक्षस्व पुरुरवा० देवाः एतद्गोहव्यं सपरीकरं ब्राह्मणस्त्वाहवनीयाथेदं तं दास्यमानं च आतृप्तेः तत्सर्वं गय इयं भूमि गया गदाधरो भोक्ता भोक्ता
 च ब्रह्मा ब्रह्मरूपमन्नं कल्पितसौवर्णपात्रस्थितमन्नं अक्षय्यवटच्छायेयं—(अंगुष्ठेन्नान्नमुपस्पर्शयति) ॥ पुरुरवाद्रवसंज्ञिकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यः इदं मिदं
 मन्नं शक्त्योपस्कारसहितं अमृतरूपेण स्वाहा संपद्यतां हव्यं नमः ॥ गयायां श्रीविष्णुपदे दत्तमन्नमक्षय्यमस्ति त्वतिभवंतो ब्रुवन्तु ॥—गयायां विष्णुपदे द
 त्तमस्तु ॥ ये देवा दिव्येकादशस्थ पृथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ अप्सुषदो महिनैकादशस्थ ते देवा यज्ञमिमं जुषध्वं ॥ विश्वे देवास्तुष्टावरदा भवन्तु ॥
 एवं द्वितीयदेवपात्रे ॥ पितृपात्रे गायत्र्यामन्नं प्रोक्ष्य ॥ अपसव्यं ॥ सत्यं त्वर्त्येन परिषिचामि ॥ पृथ्वीतेपात्रं० स्वधा श्री
 विष्णोः कव्यं इक्षस्व ॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहो देवताः एतद्गोहव्यं सपरीकरं दत्तं दास्यमानं च आतृप्तेः तत्सर्वं गय इयं भूमि गया गदाधरो भोक्ता भो
 क्ता च ब्रह्मा ब्रह्मरूपमन्नं कल्पितरजतपात्रस्थितमन्नं अक्षय्यवटच्छायेयं ॥ पितृपिता० भ्यः गोत्रेभ्यः शर्मभ्यः इदं मिदं मन्नं अमृतरूपेण संपद्यतां स्वधा क
 व्यं नमः ॥ गयायां श्रीरुद्रपादादिसमस्तपादेषु दत्तमस्तु ॥ गयागदाधरः प्रीतो भवतु ॥ ये चेह पितरो ये च नेहयाश्च विद्याया उच्चनप्रविश ॥

तै० आप०

॥ ७ ॥

अग्रेतान्वेत्थयति ते जातवेदस्तया प्रक्ष्वधया मदंतु स्वधानमः । पितृभ्यः यथासांकल्पितमन्नं प्रीयतां । सव्यं ॥ ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हु-
तं ॥ ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्मसमाधिना ॥ हरिर्दाता हरिर्भोक्ता हरिर्ब्रह्म प्रजापतिः ॥ हरिर्विप्रश्चरी रस्थो भुंक्ते भोजयते हरिः ॥ चतुर्भिश्च च-
तुर्भिश्च द्वाभ्यां पंचभिरेव च ॥ हुयते च पुनर्द्वाभ्यां समे विष्णुः प्रसीदतु ॥ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ देशकालपात्रमंत्रतंत्रकृतभोक्तृद्रव्यैः सर्वे न्यूनातिरि-
क्तान्य छिद्रमस्ति त्विति भवंतो ब्रुवंतु ॥ सर्वे न्यूनातिरिक्तान्य छिद्रमस्तु ॥ अद्य० पुण्यतिथौ ॥ प्राचीना र्वीती ॥ पितृपितामहप्रपितामहान् गोत्रा-
न् शर्मणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपान् तान् उदिश्य मया क्रियमाणेन प्रतिसांवत्सरिकश्राद्धान्नप्रदानेन पितृपितामहप्रपितामहान् गोत्राणां शर्मणां वसुरुद्रा०
णां एतेषां सर्वे सकलं भूत्वा पुनरावृत्तिरहितशाश्वतब्रह्मलोकावाप्तिरस्ति त्विति भवंतो ब्रुवंतु ॥ पुनरावृत्तिरहितशाश्वतब्रह्मलोकावाप्तिरस्तु ॥ सव्यं
मधुवातां क्रता० भवंतु नः ॥ मधुमधुमधुं ॥ सर्वमध्वस्तु ॥ ईशानविष्णुकमलासनकार्तिकेयवन्दित्रयार्करजनीशगणेश्वराणां ॥ क्रौंचाम-
रेंद्रकलशोद्भवकश्यपानां सभ्यावसथ्यदधिकण्वमतंगवानां ॥ संध्यात्रयाश्रवटफल्गुगदाधराणां पादानामाभिसततं पितृमुक्तिहेतोः ॥ गयायै नमः ।
गदाधराय नमः ॥ पुंडरीकाक्षाय० ॥ कार्श्या विश्वेश्वराय० ॥ गयेयं गयेयं ॥ देवतानेवेद्यं ॥ अपसव्यं ॥ एको विष्णुर्महद्भूतपृथक् भू-
तान्यनेकशः ॥ त्रीन् लोकानव्याप्य भूतात्मा भुंक्ते विष्वभुगव्ययः ॥ अनेन ममापितुः प्रतिसांवत्सरिकश्राद्धीयब्राह्मणभोजनेन पितृ० स्वरूपी श्रीमज्ज-
नार्दनवासुदेवः प्रीयतां० ॥ सव्यं ॥ देवेभ्यः तत्सत् अमृतमस्तु ॥ अपसव्यं ॥ स्वधापितृभ्यः तत्सत् अमृतमस्तु ॥ श्रद्धायां प्राणे निविष्टो
मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां प्राणे निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ श्रद्धायां प्राणे निविष्टो मृतं जुहोमि ॥ ब्रह्मोणमआ-
त्मा मृतं त्वाय ॥ इति जपेन् । अप० पितृपूर्वकं पूर्वापोशनार्थं उदकं दत्वा ॥ सव्यं देवानां ॥ अमृतोऽपस्तरं गमासि ॥ श्रद्धायां प्राणे निविष्टो मृतं जुहोमि ॥

॥ भाद०

॥ ७

शिवो माविशा प्रदाहाय ॥ प्राणायस्वाहा ॥ श्रद्धायामपानेनिवि० ॥ अपानायस्वाहा ॥ श्रद्धायामव्यानेनिवि० । व्यानायस्वाहा ॥
 श्रद्धायामुदानेनिवि० ॥ उदानायस्वाहा ॥ श्रद्धायामसमानेनिवि० हाय ॥ समानायस्वाहा ॥ ब्रह्मणिमआत्मा मृतत्वाय ॥ नेत्रस्प
 र्शार्थे उदकं दत्त्वा ॥ दशगायत्रीं जपेत् ॥ अपेक्षितं याचितव्यं त्याज्यं च वानुपेक्षितं ॥ उपविश्य सुखेनैव भोक्तव्यं स्वस्थमानसैः ॥ विद्यमानशाक
 पाकादिपदार्थेषु यद्रोचते तद्वाह्यं नरोचते तत्याज्यं यथा सुखं जुषध्वं ॥—जुषामहे ॥ अभिश्रवणसूक्तानि पठेत् ॥ राक्षोग्नान्पितृलिंगकान्सूक्तान्भाव
 यिष्ये—(आश्रावया) ॥ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च ॥ नमस्वाहायैस्वधायै नित्यमेव नमो नमो नित्यमेव नमो नमः ॥ ईशानः पितृरूपे
 ण महादेवो महेश्वरः ॥ प्रीयतां भगवानीशः परमात्मा सदाशिवः ॥ सप्तव्याधादशारण्यमृगाः कालांजने गिरौ ॥ चक्रवाकाः सरोद्धीपे हंसाः सरास
 मानसि ॥ तेषि जाता कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणा वेदपारगाः ॥ प्रस्थिता दीर्घमध्वान्नं यूयं किमवसीदथ ॥ अमूर्तानां च मूर्तानां पितृणां दीप्ततेजसा । नमस्यामि
 सदा तेषां ध्यायीनां योगचक्षुषां ॥ चतुर्भिश्च० प्रसीदतु ॥ भोजनांते विकिरं दद्यात् ॥ अप० असंस्कृतप्रमीतानां त्याकुलभागीनां ॥ उच्छिष्टभागधे
 यानां विकिरेषु दर्भासनं ॥—इति मंत्रेण देवपितृपात्र्योर्मध्ये दर्भानास्तीर्य ॥ सव्यं ॥ मधुवाता क्रुता० तुनः ॥ अप० ॥ अक्षन्नमी० हरी ॥ सव्यं ॥
 मधुमधुश्राद्धं सपन्नं—(सुसंपन्नं) ॥ विश्वे देवाः तृप्तास्थः ।—(तृप्तास्मः) ॥ अप० । पितृ० महाः मधु० सपन्नं—सु० ॥ पितृ० तृप्तास्थः—तृप्तास्मः ॥
 असंस्कृतप्रमीतायेत्यागिन्योयाः कुलस्त्रियः ॥ दास्यामि तेभ्यो विकिरमन्नं ताभ्यश्च पैतृकं ॥ तदुपरितिलोदकं दत्तं नमम ॥ सव्यं ॥ असो
 मपाश्च ये देवा यज्ञभागविवर्जितः । तेषामन्नं प्रदास्यामि विकिरं वैश्वदैविकं । यवोदकं दत्तं नमम । विकिरं दद्यात् ॥ ये अग्निदग्धायै नग्निदग्धायै वा जाताः
 कुले मम ॥ भूमौ दत्तेन पिडेन तृत्पायां तु परांगतिं ॥ ये अग्निदग्धेभ्यः ये अनाग्निदग्धेभ्यः अस्मत्कुलप्रसूतेभ्यो जीवेभ्यः अयं उच्छिष्टपिंडं स्वयानमः ॥

तै० आप०

॥ ८ ॥

अग्निदग्धाअनग्निदग्धाश्चमार्जयंतां ॥ हस्तौपादौप्रक्षाल्याचम्यपवित्रत्यागः ॥ आचम्यःपवित्रेधृत्वा ॥ पवित्रवंतःप०रभं ॥ शेषमुच्छिष्टभागभ्यो
भंदीयतां ॥ यजमानकुलेजातादासादास्योन्नकाक्षिणः ॥ तेसर्वेदृत्पिमायांतुमयादत्तेनभूतले ॥ अप० ॥ पूर्ववत्उत्तरापोशनार्थमुदकंदत्वा
अमृतापिधानमसि ॥ श्रद्धायांप्राणेनिर्विश्यामृतंहुतं ॥ प्राणमन्त्रेनाप्यायस्वा ॥ श्रद्धायांमपानेनिर्विश्यामृतंहुतं ॥ अपानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥
श्रद्धायांव्यानोनिर्विश्यामृतंहुतं ॥ व्यानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांमुदानेनिर्विश्यामृतंहुतं ॥ उदानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ श्रद्धायांस
मानेनिर्विश्यामृतंहुतं ॥ समानमन्त्रेनाप्यायस्व ॥ अंगुष्ठमात्रःपुरुषोंगुष्ठंचसमाश्रितः ॥ इशःसर्वस्यजगतःप्रभुप्रीणातिविश्वभुक् ॥ रौरवे
पूयनिलयेपद्मार्बुदानेवासिनां ॥ अर्थिनामुदकंदत्तमक्षय्यमुपातिष्ठतु ॥ अद्यपूर्वोपुण्यतिथौ ॥ प्राचीनावीती ॥ पितुःप्रतिसांवत्सरिक
श्राद्धीयतिलोदकपिंडप्रदानंकरिष्ये-कुरु० ॥ अपामेभ्यंयज्ञियंसदेवशिवमंस्तुमे ॥ आच्छेत्तावोमारिषिंजीवातिशरदःशतं ॥ आछिनत्ति ॥
अपहतासुरारक्षांसिपिशाचावेदिषतः ॥ इत्यद्भिरवोक्ष्य ॥ आयंतुपितरोमनोजवसः ॥ इत्याभिमंत्र्य ॥ सकृदाछिन्नैर्दधैरवस्तीर्ये ॥
सकृदाछिन्नंवरिहिरूणीमृदुस्योनंपितृभ्यस्त्वाभराभ्यहं ॥ अस्मिंस्सीदंतुमेपितरःसोम्याःपितामहाःप्रपितामहाश्चानुगैःसह ॥ इत्यास्तृणाति ॥
मार्जयंतांपितरोमार्जयंतांपितामहोमार्जयंतांप्रपितामहोमार्जयंतां ॥ एतत्तेअस्मत्पिताअमुकगोत्रअमुकशर्मन्वसुरूपयेचत्वामनु ॥ पित्रेगोत्रायश
र्मणेवसुरूपाययेचतमनुगच्छंतितेभ्यश्चअयंपिंडतस्मैतेस्वधानमः गयायांविष्णुपदेदत्तमस्तु ॥ तदुपरितिलोदकदत्तंनमः ॥ एवंसर्वत्र ॥ यन्मे
माताप्रममादयञ्चचाराननुव्रतं ॥ तन्मेरेतःपितावृत्तामामुरन्योपपद्यतां ॥ पितृभ्यःस्वधाविभ्यःस्वधानमः ॥ पितामहेभ्यःस्वधानमः ॥
प्रपितामहेभ्यःस्वधानमः ॥ अत्रापितरोयथाभागपदं ध्वं ॥ (अक्षन्नापितरःअमीमदंतपितरःअतीतपंतपितरःपितरःशुधध्वं) ॥ अमी

मदंतपितरः सोम्याः ॥ येसंमानाः समनसः पितरो यमराज्ये ॥ तेषां लोकस्वधानमोयज्ञो देवेषु कल्पतां ॥ येसंजाताः समनसो जीवा जिवेषु
मात्रकाः ॥ तेषां श्रीमयि कल्पतामस्मिन्लोके गतस्माः ॥ वीरंधत्तपितरः ॥ शेषमन्नं अवघ्राय ॥ पवित्रत्यागः ॥ हस्तापादाप्रैक्षालया
च्यम्य ॥ पवित्रे धृत्वा ॥ मार्जयंतां पितरो मार्जयंतां पितामहो मार्जयंतां प्रपितामहो मार्जयंतां ॥ पितः अभ्यंक्षपितामह अभ्यंक्ष प्रपितामह
अभ्यंक्ष ॥ अंक्षंक्षेति कज्जलं ॥ एतानिवः पितरो वासां स्यतो नोन्यत्पितरो मायोष्ठपितामह मायोष्ठप्रपितामह मायोष्ठवाससो दशांछित्वा पिंडेषु
निदधाति ॥ नमस्कारायेते मंत्राः ॥ नमो वः पितरो रसायनमो वः पितरः शुष्माय नमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः स्वधाय नमो वः पितरो मन्यवे न
मो वः पितरो घोराय पितरो नमो वः यष्टतस्मिन्लोके स्थयुष्मा स्तेनुयैस्मिन्लोके मंतेनुय एतस्मिन्लोके स्थयूयंतेषां वासिष्ठो भूयास्तयैस्मिन्लोके हेतेषां वासिष्ठो भू
यासं ॥ गृहान्नः पितरो दत्तसदो वः पितरो जेष्मा ॥ ऊर्जवहंती रमृतं घृतं पयः क्रीडालं परिस्नुतं ॥ स्वधास्थं तर्पयंतमो पितृन् तृप्यंत तृप्यंत ॥ परतपि
तरः सोम्या गंधीरैः पृथिभिः पूर्यैः ॥ अथापितृन् सुविदत्रा अपतियमेन मासधुमादं प्रहंति ॥ मलोन्वाहुं वामहे नाराज्ञं सेनस्तोमै नपितृणां च मनमभिः ।
आनं एतु मनः पुनः क्रत्वेदक्षाय जीवसे ॥ ज्योक्कसूर्यैर्दृशे ॥ पुनर्नः पितरो मनो ददांतु देव्योजनः ॥ जीवं व्रातं सचेमहि ॥ यदंत रिक्षं पृथिवी
मुत्तथायन्मातरं पितरं वा जिहिस्मि ॥ अग्निर्मातस्मादेनसः प्रमुंचतुदुरितायानि च कृमकूरोतु मामनेनसं ॥ सव्यं ॥ कुलाभिष्टुयर्थं सव्येन पिंडपूजां क
रिष्ये ॥ पिंडस्थपितरः पाद्यं स्वधा ॥ अर्घ्यं आचमनीयं स्नानीयं स्वधा ॥ गंधं तिलाक्षतानयवाक्षतान् पुष्पाणि तुलसी भृंगराजप
त्राणि धूपं दीपं नैवेद्यं तांबूलं दक्षिणां उत्तरनीराजनदीपं कर्पूरदीपं मंत्रपुष्पं स्वधा ॥ अद्य वर्तमानव्यवहारिकचांद्रमानः पुण्यतिथौ ।
प्राचीनाधीती ॥ पितृपिंडं महानगोत्राज्जर्मणः वसुरुपांतान् उद्दिश्य मया क्रियमाणेन पितुः प्रति सांव श्राद्धीयतिलोदकपिंडप्रदानेन पितृपिंडां

मितन्मेजुषस्वशिपिविष्टुह्वं ॥ वदंतुत्वासुष्टुतयोरिमेयूपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ आशीर्वचनं ॥ अपंहंींद्रायत्रिपुरो
 डाशमेकादशकपालंनिर्वपेद्ब्रह्मोवापरियतोवेंद्रमेवत्रातारस्वेनभागधेयेनोपधावतिसएवैनैत्रायतुंद्रायाकाश्वमेधवंतेपुरोडाशमेकादशकपालंनिर्वपेद्यन्म
 हायज्ञोनोपनमेदेतेवैमहायज्ञस्यांत्येतनूयदंकाश्वमेधाविंद्रमेवाकीश्वमेधवंतस्वेनभागधेयेनोपधावतिसएवास्मांतंतोमहायज्ञंचावयत्युपैनंमहायज्ञोनंम
 ति ॥ एपपितृपन्नः ॥ यजमास्यपितृणांब्रह्मलोकावात्पिरस्तु ॥ ॐ बृहत्सामंक्षत्रभृद्बृहद्वृष्णिंयंत्रिष्टुभौजःशुभितमुग्रवीरं ॥ इंद्रस्तोमेनपं
 चदशेनमध्यमिंदवातेनसर्गरेणरक्ष ॥ इतिमंत्रेणभस्मधारणं ॥ ॐ यातेअग्नेयज्ञियांतनूस्तयेद्वारोआत्मात्मानमच्छावमूनिकृष्णस्मेनर्यापुरुणि ॥
 यज्ञोभूत्वायज्ञमासीदस्वांयोनिजातवेदोभुवआजायमानःसक्षयएहिं ॥ इतिमंत्रेणआत्मसमारोपणकार्यं ॥ येभूताःप्र०श्वचांडाल० ॥ आचम्य ॥
 शांतापृ० ॥ अद्य०पुण्यतिथौममपितुःप्रतिसावत्सर्गिकश्राद्धांगंपरिहाणि(अपकर्ष)सद्यस्तिलतर्पणकारिष्ये ॥ अप०पिता०प्र०तर्पणंकुर्या
 त् ॥ अनेनतिलतर्पणाख्येनकर्मणाभग०प्री० ॥ इति तैत्तिरीयशाखांतर्गत आपस्तंबशाखांक्तश्राद्धसंकल्पप्रयोगः ॥
 ॥ अथविधुरएवपृष्ठोदिविविधानंकार्यं । आचम्यप्राणाना० । ममपितुःप्रतिसां०विधुरकल्पोक्तअग्नौकरणार्थपृष्ठोदिविविधानेनअग्निसिद्धिं
 क० ॥ यत्राग्निस्थाप्यततिस्थंहिलंकृत्वा ॥ ॐ अन्वग्निरुषसामग्रमख्यदन्वहंनिग्रथमोजातवेदाः ॥ अनुसूर्यस्यपुरुत्राचरन्मीनुद्यावापृथिवीआ
 तंतान ॥ ॐ पृष्ठोदिविपृष्ठोअग्निःपृथिव्यांपृष्ठोविश्वआपोपृथीराविवेश ॥ वैश्वानरःसहसापृष्ठोअग्निःसन्नोदिवासरिषःपातुनक्तं ॥ इतिमंत्रेणा
 ग्निप्रतिष्ठाप्याग्निमिधा ॥ ॐ भूभुवसुवःइतिपरिषिच्य ॥ अलंकृत्य ॥ अदितेनुमन्यस्वेतिवरदोभव ॥ चतस्रसामिधमादायाभिचार्य ॥
 गायत्रीमंत्रेणैकसमिधाहुत्वा । सावित्रेदं । ॐ तांसावितुवरैण्यस्यचित्रामाहंवृणेशुभतिंविश्वजंन्यां । यामस्यकण्ठोअदुहृत्प्रपीनाःसहस्रधारापयसां

महीगांस्वाहा ॥ सवित्रे इदं ॥ ॐ अद्यानो देवसावितः प्रजावत्सावी सौभगं ॥ परां दुःस्वप्नियं सुवस्वाहा ॥ सवित्रे ॥ विष्वां नि देवसावितर्दु
 रितानि परां सुव ॥ यद्भद्रं तन्म आसुवस्वाहा ॥ सवि ॥ अद्वितेन वमं इति परिषिच्य ॥ अग्निसंपूज्य ॥ अग्ने त्वन्नो ॥ अनेन पृष्ठो दिवि विधा
 नेन भगवान्परमेश्वरः प्रीयतां नमः ॥ इति तैत्तिरीयशाखोक्तं पृष्ठो दिवि विधानं वैशेषिकप्रयोगः ॥ अथ संक्षिप्तदर्शश्राद्धप्रयोगः ॥ वैश्वदेवं
 कुं ॥ आचम्य पवित्रपाणिः प्राणानायम्य ॥ विष्णुवि ॥ प्राचीनावीती । पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकगोत्राणां अमुकशर्माणां सपत्नीकानां
 वमुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मातामहमातुः पितामहमातुः प्रपितामहानां अ० गो० अ० श० सपत्नीकानां व० ॥ दर्शश्राद्धब्रह्मार्पणनेविधिना करिष्ये ॥ वर्तु
 लमंडलं कृत्वा ॥ अयंगंधाः अयंतिलं कुशाः ॥ पितरादिमातामहानां पितराः आगतं सुस्वागतं ॥ ब्राम्हणस्य पादयोः अन्नं नमगंधं नमस्तिलाक्षतपुष्पं
 हस्ते तुलसीदलानि ॥ पितृपितामहप्रपितामहभूर्भुवः स्वधा इदं वः पाद्यं ३ मातामह ० इदं वः पाद्यं ३ सुपाद्यं ॥ शन्नो देवीरभिष्टुय आपो भवंतु पीतये ॥ शंयोर
 भिक्षवंतु नः ॥ शुक्रवसिज्योतिरसितेजोसिदेवो वः सवितो त्पुना त्वच्छिपवित्रेण वसो सूर्यस्पर्शमिभिः ॥ सव्यं ॥ चरणंप० रेम ॥ नमो ब्रम्ह० नमः ॥
 हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य ॥ आचम्य ब्राम्हणै सह ॥ प्राणायामः । दर्शश्राद्धांगब्राम्हणपूजनं करिष्ये । अर्घ्यस्थाने संवलपः । अस्तु संकल्पसिद्धिः ॥ अप०
 । गंधाः सुगंधाः इमानि पुष्पाणि तुलसीदलसहितानि सुपुष्पाणि ॥ धूपबोधूपः—सुधूपः ॥ एष ते दीपः—सुदीपः । अनुलेपनार्थं गोपीचंदनं—सुचंदनं
 ॥ धारणार्थं यज्ञोपवीतं—सूपवीतं ॥ फलार्थं पूगफलं—सुफलं ॥ आल्लादनार्थं किंचिद्विरण्यं—आस्त्वाल्लादनं ॥ पवित्रार्थं इमे कुशाः—अस्तु पवित्रं ॥
 सर्वाभावे तिलाः ॥ इदं पितृभ्यां नमो अस्त्वद्यये पूर्वासाय उपगस ईयुः ॥ येषां र्थि वैरजस्यानि पत्तायेवानूनं सुवृजना सुविशु ॥ एतानि अत्र

१ मातृपितामहिप्र. अ. गो. अ. श. व० ॥ २ मातामहीमातुः पि. अ. गो. अ. श० व० । दर्शपार्वणं । अयंप्रचारः । विश्वप्रकाशादिग्रंथे सपत्नीकानां । इत्युक्त

गंधपुष्पधूपदीपआच्छादनांताःपंचोपचाराःसर्वेसंपूर्णाभवन्तु ॥ अर्चनविधेर्वर्चितमस्तु ॥ सव्यंविष्णोस्मरणपूर्वकमंडलादिपात्रासादनंक०
 -कुरुष्व ॥ (देवस्थानेचतुरस्रमंडलंकृत्वा) ॥ पितृस्थानेवर्तुलमंडलंकृत्वा ॥ अभिघार्य ॥ मूर्धानंदिबोअंरतिपृथिव्यावैश्वानरमृताय
 जातयग्निं ॥ कविस्संभ्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रंजनयतंदेवाः ॥ आमासुपक्रमैर्यआसूर्यश्रोहयोदिवि ॥ घर्मन्नसापंतपतासुवृत्ति
 भिर्जुष्टुंगिर्विणसेगिरः ॥ सोमोयेतुसोमोअवैतमाशुसोमोवीरंकर्ष्यंददातु ॥ सादन्यंविदध्यंसभेयंपितुश्रावणंयोददाशदरमै ॥ गायत्री
 मन्त्रेणपात्रस्थमन्नंप्राक्ष्य ॥ अपसव्यं ॥ सत्यंत्वत्येनपरिपिचामि ॥ पृथ्वीतेपात्रंघ्नौरपिधानंब्राह्मणस्त्वामुखेअमृतेमृतंजुहोमिस्वधाब्राह्मणा
 नांत्वाविद्यावतांप्राणापानयोर्जुहोम्यक्षितमसिमैषांक्षेष्टाअमुत्रामुष्मिलोके ॥ इदंविष्णुवि०सुरे ॥ स्वधाश्रीविष्णोःकव्यंरक्षस्व ॥ अस्मत्पि
 तरांदेवताःएतद्वःकव्यंसपरिकरंदत्तंचदास्यमानंचआतृप्तेःस्तृत्पिपर्यंतंगयइयंभूमिःगयागदाधरोभोक्ताभोक्ताचब्रह्माब्रह्मरूपमन्नंकल्पितरजतपात्रस्थ
 तमन्नंअक्षयवटछायेयं ॥ पितृ०मातामह०महेभ्यःगोत्रेभ्यःशर्मभ्यःइदमिदमन्नंअमृतरूपेणसंपद्यंतांस्वधाकव्यंनमम ॥ गयायांदत्तमस्तु ॥
 गयागदाधरप्रीतोभवतु ॥ येचहपितरोयचेनेहयाश्चविद्ययाउंचनप्रविश ॥ अग्नेतान्वेत्थयदितेजांतवेदस्तयांप्रत्तस्वधयामदंतुस्वधानमः ॥
 यथासांकल्पितमन्नंप्रियतां ॥ सव्यं ॥ ब्रह्मार्पणंब्रह्महविः०समेविष्णुःप्रसीदतु ॥ उपवीती ॥ ईशानविष्णुःकमलासनकार्तिकेयोवन्दित्रया
 कंरजनीशगणेश्वराणां ॥ क्रौंचमरेदंकलशोद्भवकश्यपानांसभ्यावसथ्यदधिकण्वमतंगवानां ॥ संध्यात्रयाश्रवणकलशगदाधराणांपादानंमामि
 सततांपितृमुक्तिहेतोः ॥ गयायैनमः ॥ गदाधराय० ॥ पुंडकाक्षाय० ॥ काशीविश्वेश्वराय० ॥ गयेयंगयेयं ॥ देवतानैवेद्यं ॥ अपसव्यं ॥
 एकोविष्णु०भुगव्ययः ॥ अनेनममपितुःदर्शश्राद्धीयब्राह्मणभोजनेनतेनश्रीपितरःस्वरूपीश्रीमज्जनार्दनवासुदेवःप्रीयतां ॥ दशगायत्रींनृपेत् ॥

॥ श्राद्ध०

॥ ११ ॥

अपेक्षितं याचितव्यं त्याज्यं चैवानुपेक्षितं ॥ उपविश्य सुखेनैव भोक्तव्यं स्वस्थमानसैः ॥ विद्यमानशाकपाकादिपदार्थेषु यद्वाचेततद्वाह्यं यन्नरोचेतत
 त्याज्यं यथा सुखं जुषध्वं—जुषामहे ॥ दक्षिणां दत्त्वा ॥ यस्य स्मृत्या० अनेन दर्शश्राद्धांगपार्वणब्राह्मणभोजनाख्येन कर्मणा भगवान्परमेश्वरः
 प्रीयतां नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ इति दर्शश्राद्धपार्वणविधिः ॥ अक्षय्यतृतीया ॥ अद्य० पुण्यतिथौ युगादिश्राद्धपार्वणविधिना करिष्ये ॥
 दर्शश्राद्धवत्कुर्यात् ॥ उदकुंभदानं ॥ अद्य० मम पितृणां अक्षय्यतृप्त्यर्थं ब्राह्मणाय उदकुंभदानं क० ॥ उदकुंभपूजां कृत्वा तपंचोपचारैः संपूज्य ॥
 ब्राह्मणपूजां कृत्वा ॥ एष धर्मघटो दत्तो ब्रह्मा विष्णु शिवात्मकः ॥ अस्य प्रदानात् पुण्यं तु पितरोऽपि पितामहाः ॥ इदं उदकुंभदानं अमुकशर्मणे
 ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददं ॥ इति अक्षय्यतृतीयायुगादिश्राद्धस० ॥ ॥ संक्रांति ॥ अद्य० पुण्यतिथौ अयनश्राद्धपार्वणेन विधिना करिष्ये ॥
 दर्शश्राद्धवत् ॥ तिलगुडदानं ॥ मम पितृभ्यः ब्राह्मणाय तिलगुडदानं क० ॥ तिलस्नाई तिलोद्वती तिलेहोमं तिलोदकी ॥ तिलभुक्ति
 लदा ताचापदतिलाः पापनाशन ॥ इदं तिलगुडदानं सदक्षिणाकं अमुकश० ब्राह्म० संप्रददं ॥ इति संक्रांतप्रयुक्तश्राद्धविधिः ॥

प्रायश्चित्तश्राद्धभोजने—दशकृत्वः पिबेदापो गायत्र्या श्राद्धभुग्विजः ॥ ततः संध्यामुपासीत जपेच्च जुहुयादर्षी ॥ उच्चार—आवाहनाभ्यसंकल्पपिंडे
 दानान्नदानयोः ॥ पिंडाभ्यंजनकाले तु तथैवांजनकर्मणि ॥ अक्षय्यासनपाद्ये पुगोत्रं नाम प्रकाशयेत् ॥ ॥ सपिंडीकरणादूर्ध्वं यावद्भुत्रयं भवेत् ॥
 तावदेव न भोक्तव्यं तद्दिने श्राद्धमात्रके ॥ प्रथमाद्वेष्ट्यादिभोजी द्वितीये मांसमभक्षकः ॥ तृतीये रक्तभोजी स्याच्छुद्धं श्राद्धं चतुर्थके ॥—धर्मसिंधु ॥ ॥

। इत्यापस्तंबोक्तश्राद्धसंकल्पसमाप्तः ।

CC-0

Foundation